

Agrární V-4 v Litvě s novými podněty

Na základě dohody s členy Visegradské čtyřky a členy volného uskupení regionu Tři moří, zorganizovala začátkem července litevská komora společné jednání agrárních nevládních organizací. Delegace z devíti zemí si tak na pravidelném setkání vyměnili informace o aktuální situaci na zemědělských trzích a prodiskutovali názory k podobě Společné zemědělské politiky a k Víceletému finančnímu rámci směrem k posílení společné pozice a společných aktivit.

Situace na agrárních trzích

Prvním vystupujícím v tomto bodě byl Zdeněk Jandejsek, prezident Agrární komory ČR, který konstatoval, že v tomto roce se v České republice očekávají v porovnání k dlouhodobému průměru nižší výnosy obilovin. Výsledky sklizně však budou značně odlišné podle regionů a množství srážek. Prezident komory dále podrobně informoval o současné situaci v sektorech hovězího a vepřového masa, drůbeže a vajec. V sektoru výroby mléka jsou současné ceny mírně nižší, než ve srovnatelném období loňského roku.

Na Slovensku byla sklizeň obilovin a řepky z důvodu suššího a teplejšího počasí zahájena výrazně dříve, než tomu bylo v letech předchozích. Sucho v dubnu a květnu bude mít vliv na celkové objemy sklizně, ale výraznější propady se neočekávají a její výše dosáhne úrovně loňského roku. Podobně jako v ostatních zemích, i na Slovensku dochází k mírnému snížení nákupních cen kravského mléka, jehož cena měsíčně klesá o 3 %, a aktuálně se pohybuje na úrovni 31 centů za kilogram. Slovensko trápí nízká potravinová soběstačnost. Zastoupení domácích potravin na trhu je již pouze na úrovni do 40 %, přitom kvalita potravin je vysoká. Zemědělci v posledních letech zaznamenali také rostoucí škody divokou zvěří. Z tohoto důvodu slovenská komora jedná se svým ministerstvem zemědělství o odškodnění, ale i o systémovém řešení situace.

V Chorvatsku je současná situace velmi složitá. Jeden z největších obchodních řetězců, který je ve vlastnictví ruských podnikatelů, mění svou strategii a téměř deset tisíc farmářů může přijít o kontrakty na produkci. Chorvatsko současně také bojuje s řešením nekalých obchodních praktik, na jedné straně má pro tuto sféru platnou legislativu, ale na straně druhé řetězce našly z této situace únik, který spočívá právě v masivních dovozech potravin ze zahraničí, díky čemuž ukončují spolupráci s místními zemědělci a zpracovateli. V Chorvatsku zároveň dochází k velkému odlivu obyvatel z venkova, a to o více než 10 %, přičemž v celé zemi již žije méně než 4 milióny obyvatel. Naopak se zlepšuje situace v oblasti turistického ruchu, kde je roční nárůst návštěvníků o 10 až 12 %. Farmáři pak využívají možnosti prodeje domácích potravin přímo turistům, a to ve vyšší cenové hladině, než by byly kontrakty s obchodními řetězci.

Mor prasat v Polsku a Maďarsku

V Polsku se očekává nižší úroda obilovin a úroda řepky bude pravděpodobně na stejné úrovni jako v loňském roce. Naopak se však očekává velká úroda jahod a drobného ovoce. Ceny kravského mléka se mírně snížily a v průměru dosahují výše 30 eurocentů za kilogram mléka. Velmi špatná je situace v sektoru chovu prasat, který ohrožuje dlouhodobý problém s africkým morem prasat. Situaci je možné řešit snížením populace divokých prasat, ke kterému polská strana aktivně přistoupila. Zároveň je potřebné zvyšovat povědomí chovatelů, a tak jsou pro ně organizována školení. V zemi byl také přijatý národní program na tříleté přerušení chovů prasat. Takto vzniklé kompenzace a ztráty z neprodukce jsou kompenzovány z národního rozpočtu a z rozpočtu EU. Polská delegace zdůraznila, že přenos viru afrického moru prasat byl způsobený kontaminovanými potravinami, které do země vozí ukrajinští pracovníci.

Maďarská komora očekává, že produkce základních obilovin dosáhne úrovně zhruba pětiletého průměru. Během května a června pak bylo vhodné počasí pro vegetace kukuřice a cukrovky. Podobně jako chovatelé prasat v Polsku, je i Maďarsko negativně ovlivněné africkým morem prasat. Před dvěma měsíci se vyskytl mor nedaleko hranic s Ukrajinou, což způsobilo okamžitý pokles výkupních cen živých zvířat o 15 až 20 %. V současnosti se však situace již stabilizuje, ceny ožily a pomalu rostou. Vlastní produkci hovězího masa negativně ovlivňují dovozy z Turecka. Ceny kravského mléka jsou stabilní, ale stejně tak jako v okolních zemích došlo k mírnému meziročnímu poklesu. V chovech drůbeže byl zaznamenán výskyt ptačí chřipky. Od maďarské delegace také zazněl návrh, otevřít na dalším setkání téma produkce vajec z klecových chovů a možných alternativ. Ve vysvětlující kampani bude nezbytné postavit se k nově ohlášené iniciativě obchodních řetězců, které veřejně prohlásili, že do budoucna již nebudou do své spotřebitelské nabídky zařazovat vejce z obohacených klecí.

V Bulharsku byly podmínky během jara pro ozimy, kukuřici a cukrovku příznivé, včetně dostatku srážek. Situace však nevyhovovala výsevům jařin, protože nebyla možnost vyjet s technikou do polí a pěstitelé často posunuli výsevy až o měsíc. Od druhé poloviny června byly opět silné deště. V porovnání s minulými roky, začala sklizeň dříve, ale právě z důvodu dešťů byla následně v jižních oblastech země přerušena. Celkově se proto očekává pokles produkce obilovin o 20 až 25 %, díky čemuž rostou ceny a je předpoklad, že přesáhnou úroveň loňského roku. Komora sdělila, že pěstitelé mají nevýhodu v nemožnosti používat osivo ošetřené neonikotinoidy, protože Bulharsko nebude žádat o výjimku ze zákazu. Do budoucna tak je zásadní otázkou, jak ochranu osiv vlastně řešit.

Pobaltské země

V Lotyšsku byl objem úrody negativně ovlivněn špatným vývojem počasí v rozhodujících fázích růstu. Místy až totální sucho způsobilo, že se očekává velký propad sklizně, ztráty mohou být v některých regionech nižší až o 60 %, v průměru se pak očekává pokles o 20 - 40 %. Opakuje se tak stejná situace jako v předchozích letech, kdy byly objemy sklizní díky negativnímu vlivu počasí také sníženy. V loňském roce to však bylo způsobeno nadměrnými srážkami, když místy nebylo ani možné vyjet technikou do polí. Ceny mléka jsou v Lotyšsku stabilní, ale dochází k postupnému poklesu celkového stavu dojníc, protože chovatelé dělají přísnější selekci. Současné sucho bude mít také vliv na nedostatek krmiv. V sektoru ovoce se letos očekává velmi dobrá úroda především u drobného ovoce, ale náklady na jeho produkci jsou vysoké. Výkupní cena bobulovin je na průměrné úrovni cca 5 eur/kg, ale z Polska se dováží stejná produkce za poloviční ceny, což má negativní vliv na pěstitele,

kteří nedokáží konkurovat a raději s pěstováním končí.

V Estonsku je v tomto roce situace v zemědělství výrazně lepší, než tomu bylo v posledních třech letech, přestože například výkupní ceny mléka jsou o něco nižší. Z hlediska hodnocení průměrných výnosů bude rok 2018 pro pěstitele lepší. Například v loni nemohli zemědělci sklídit úrodu téměř z 15 % výměry, ale i tak byla její výsledky a ceny velmi dobré. Kvalita obilovin byla díky špatnému průběhu počasí a vysokým srážkám špatná. Paradoxně letos se porosty potýkaly s opačným problémem, a to s nedostatkem srážek, především v posledních dvou měsících, proto se odhaduje, že výsledky sklizně budou podobné jako v roce 2016.

Pořadatelé z Litvy představili účastníkům jednání strukturu a činnost vlastního sektoru. Ten má velký podíl malých farem, kterých existuje zhruba 150 tisíc, ale polovina z nich má výměru do 5 hektarů a obhospodařují jen necelých 7 % výměry zemědělské půdy. Pouze 1 016 farmářů má výměru nad 100 hektarů. Podobně, jako ve většině zemí, má i Litva nejvyšší zastoupení zemědělců ve věku nad 65 let a zároveň je zde velmi nízké zastoupení žen. Litva naopak jako jedna z mála zemí nemá problém se zemědělskou půdou. V roce 2012 bylo deklarováno 2 752 575 hektarů a v roce 2018 to bylo už 2 897 448 hektarů. I přes zavedení vyšší platby na první hektary, která měla motivovat podnikání nových a mladých farmářů, se jejich celkový počet postupně snižuje. Z hlediska vývoje cen rostlinných komodit se očekává - podobně jako v ostatních zemích, nižší úroda. V loni byly škody na sklizních způsobené záplavami, letos to pak bude velkým suchem.

Agrární politika a finance

Pro každou zemi je důležité, jaká bude finální podoba Společné zemědělské politiky po roce 2020. Zástupci komor všech přítomných delegací představili své hlavní teze již na souběžně konané konferenci, kde se shodli na společném postupu a podpoře při jednáních o závěrech přijatých v deklaraci. Stanovisko k posílení celkového rozpočtu bylo také souhlasné s tím, že dostatečný objem financí je naprosto základní předpoklad k plnění celospolečenských požadavků kladených na zemědělce a jejich péči o krajinu, přírodní zdroje a venkov.

Výstupy společná deklarace

Zástupci přítomných agrárních komor se dohodli na spolupráci a společném postupu v těchto hlavních bodech:

- pokračovat v podpoře principů, které byly uvedeny v Bratislavské deklaraci podepsané 31. března 2017;
- zajistit vyrovnanost mezi společnými zájmy zemědělců zemí středo a východoevropského regionu a Společnou zemědělskou politikou po roce 2020;
- v případech odlišných zájmů a priorit ponechat konečné rozhodnutí v gesci členských států;
- stejná práva, rovné příležitosti a spravedlivá hospodářská soutěž musí zůstat i pro zemědělský sektor základními hodnotami, na nichž jsou založeny politiky Evropské unie;

- dosáhnout společných priorit prostřednictvím jejich obhajoby na úrovni EU včetně možnosti organizovat protestní aktivity.

Další rozšířené jednání zemí Visegrádské čtyřky bude při příležitosti oslav svého 25. výročí založení hostit Agrární komora České republiky.

Mgr. Ing. Jarmila Dubravská, PhD.
Úřad AK ČR